

મોક્ષ પ્રાપ્તિ

(કેશવકૃત)

પ્રકાશક—

મહારાજ કેશવદાસ મહુકદાસ
મુ. ઉમરવા (રાજપીપલાસ્ટેટ)

સુરત ખપાટિયા ચઠલા લક્ષ્મીનારાયણની
વાડીમાં આવેલા 'જૈન વિજય' પ્રિન્ટીંગ
પ્રેસમાં મુલયંદ્ર કસનદાસ
ઠાપડીયાએ છાપ્યું.

સંવત ૧૯૭૧

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮-૦૮૨ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ખોદ્ધાપ્રાપ્તિ

વિષય પ૨૬ ફા

કેશવાનંદ બ્રહ્મચારી કાયમપંથી—ઉમરવા.

જૈન વિજ્ય પ્રેસ—સુરત.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ સંગ્રહ

મોક્ષ પ્રાપ્તિ.

આદિ પુરૂષ અવિનાશી, જેનો નાશ નહિ,
અને જેને દેહ ધર્યો તેને, અવિનાશી કહેવાય નહિ.

સત્ છે તેનો નાશ નહિ અને તેનું નામ નથી.
તે વસ્તુ સત્ કૈવલ્ય કહેવાય છે. અત્યુલોકમાં તેનું
નામ આવતું નથી. નામનો નાશ થઈ ભરમના ભાસે
દેહ ધર્યો છે. એ દેહ ધર્યો છે એને પરમેશ્વર કરી
માને છે. એનાથી કંઈ બનતું નથી. જાણુ વસ્તુ હંસની
ગતિમાં રહેલી છે. એ હંસ છે. તે ભરમના ભાસથી
નાંખેા હંસ છે. એ હંસ છે તે પોતાનાં ચક્ષુ પોતાના
સ્વરૂપમાં મેળવે તો કૈવલ્ય રૂપ થાય. હવે પોતે પોતાની
બુદ્ધથી ભરમના હંસને રામ ઠરાવ્યો છે. એ બુદ્ધ

(૨)

ભાગનાર પોતાના સ્વરૂપમાં મલી ગએલા છે; એવા જે સત્ ગુરૂ સ્વામિ આજ હયાત હોય તેવા ગુરૂ મળેથી આપણી ભુલ ભાગી જાય. તેવા ગુરૂ આજે છે પણ ઓળખી શકતા નથી. ખીજા ઢાંગી ગુરૂ અનેક છે, તેના બોધથી કદી ભુલ ભાગનાર નથી. કારણ કે પોતે પોતાની ભુલમાં ભમે છે; તો ખીજાને કેવી રીતે સુધારે. એવા ઢાંગી ગુરૂઓએ ભરમાવી પ્રહ્મના હંસના ભજવે છે તેને કૃપણ ડરાવ્યો છે. અને તેને નિરંજન ભગવાન પણ ડરાવ્યો છે. રામ રૂપે તે શ્વાસા કહેવાયો, અને શંકર રૂપે અહંકાર કહેવાયો; અને વિષ્ણુ રૂપે વિષ્ણુ કહેવાયો; અને નિરંજન રૂપે નીરની કાયા બાંધાઈ. પ્રહ્મા રૂપે મન કહેવાયું અને શક્તિ તે પોતાની કહેવાઈ. એટલા દેવ. ઐ વડે શક્તિ અને શક્તિ ઐ વડે હનુમાન કહેવાયા. એટલા દેવ કાયા મહીના તે બહાર દર્શાવ્યા; અને એ દેવ જડ એમનાં નામો પાડી જીવોને વળગાડ્યા. દેવ બેસાડનાર તે જાણતો નથી. આવી રી

(૩)

શાસ્ત્રીઓ જગતના જીવને વર્તમાન કરાવ્યું. કોઈ રામને વળગ્યો, કોઈ કૃષ્ણને વળગ્યો. કોઈ શક્તિ શંકરને, કોઈ વિષ્ણુને, કોઈ નિરંજન નિરાકારને વળગ્યો. એ બધું જડ ખાતુ છે માટે જીવને શાસ્ત્ર ખાતાથી મુક્તિ નથી. એના આધારે ધર્મના રસ્તા બાંધેલા છે. ધર્મના ખાતામા પામવાની આશા જ્યાં સુધી છે ત્યાં સુધી એ જીવ મુક્તિને પામે નહિ. આશા રહીત જે પુણ્ય કરે છે તે પામે છે. પોતાના આત્મા જાણી જે સામાને પુણ્ય કરે છે, તે જીવન મુક્ત છે. મનમે સ્વાર્થ ઇચ્છવું નહિ, સ્વાર્થી જીવો આ બદકના લોકોને ભરમાવી ખી લેખે થાય ત્યાં પુણ્ય કરાવે છે અને ના લેખે ત્યાં પણ પુણ્ય કરાવે છે. તદ્દાકાર રૂપે જે જીવ જ તે ખીજે જાણતો નથી. જ્યાં જોઈએ ત્યાં પોતે આપે અને પોતે લે એવું જાણી જે પુણ્ય વર્તમાન કરે એ મુક્તિનું ઘર છે, અખંડ સ્વરૂપ છે તે કૈવલ્ય કહેવાય છે. કૈવલ્યનું હથિયાર હંસ છે, અને હંસનું

(૪)

હથિઆર મન છે; અને મનનું હથિઆર શ્વાસ છે,
અને શ્વાસનું હથિઆર પાંચ તત્વ છે; પાંચ તત્વનું
હથિઆર દશ ઇંદ્રિયો છે અને દશ ઇંદ્રિયોનું
હથિયાર પચીસ ભક્તિઓ છે. પચીસ ભક્તિઓ રૂવે
રૂવે પ્રકાશે છે. રૂવે રૂવે પ્રકાશે છે તે પચીસ પ્રકૃતિમાં
સમાઈ જાય છે, અને પચીસ પ્રકૃતિઓ દશ ઇંદ્રિ-
યોમાં સમાઈ જાય છે, મન શ્વાસમાં સમાઈ જાય
છે, અને શ્વાસ ઋદ્ધમાં સમાઈ જાય છે; ત્યારે ખરા
હંસની ગતિ તદાકાર કૈવલ્યરૂપ કહેવાય ત્યાં સુધી
આ જીવોનું કોઈ કાળે કાર્ય નથી. કાર્યનો રસ્તો
આગળ કહી બતાવ્યો એ મુક્તિનો રસ્તો છે. એ વિના
ખીજ નવધા ભક્તિ ગમે તેટલી દેવ, પુત્ર, કાવે
તેટલા ભગવાન થાય તો પણ એની મુક્તિ
મુક્તિનું ઘર આગળ કહી બતાવ્યું તે જ છે. ..
એમ કહેશે કે હંસને કૈવલ્ય જુદા છે. નહિ નહિ
તે જુદા નથી, જેમકે મીઠાની પુતળી મીઠામાં મળી
જાય તેવીજ રીતે હંસ કૈવલ્ય થાય. બાપને દીકરા ને

(૫)

ફેરફાર કેટલો ? બાપની દાઝના દીકરાને અને દીકરાની દાઝના બાપને એવો જે હેતુ રાખી કૈવલ્યનું વર્તમાન કરે ત્યારે હંસમાં અને કૈવલ્યમાં ફેરફાર નથી. સ્વતંત્રરૂપ ન જાણ્યું ત્યાંથી ન જાણુનો ફેરફાર છે. અજાણુ છે, તેને બધી વાતની માન છે. નથી જાણતો તેને ફેરફાર છે; કે કૈવલ્ય તે કોણ; અને હંસ તે કોણ ? ન જાણુનો સંસાર અને ન જાણુનું નામ ઉપર જેટલા જીવ દોડ્યા તે પોતાના ઘાટમાં રહી મત સામા સામી રહી તણે છે. જે જાણુ વિના સંસાર ભ્રમગવે છે ને જેને બધી બાબતની જાણ થઈ તેમાં મત ન રહ્યો અને હું તું ન રહ્યું; ત્યારે ના હામાં બધી જગત કુટી મરે છે, હું તુંમાં બધી જગત કુટી રહી છે. હું તું નથી ત્યાં પોતે કૈવલ્ય છે. હું તુંમાં આખી ખલક છે, હું તુંનો નીસ્તાર ક્યારે આવે કે જ્યારે હું તું મટી જાય; ત્યાં ખલકનો નીસ્તાર આવે છે.

(૬)

સાખી.

અમરવેલો આકાશ ફલ વણ વાયેલ કાં દુધ,
વાંજીઆ કુપારણુ ઝુલે પુત.

એ હંસને માથે સૃષ્ટિમેનો બાપ નથી. અને જે
બાપ બેટા કહેવાય છે તે જડ બાતુ છે. આ જીવ છે
તે માઈં તાઈં કરી મરી જાય છે. પણ હંસ કોઈનો
છોકરો નથી, હંસ મુસાફરી કરવા આવ્યો છે; તે
પોતે પોતાની વાસનામાં બંધાયો છે; અને અનેક
પ્રકારનું દુઃખ ભોગવે છે; માટે હે જગતના જીવો !
આ વાસનાઓ રહીત થઈને પોતાનું સ્વરૂપ અરૂપમાં
મિલાવે તે જીવતાં મુક્ત ધર પાવે. સાહેબ ગુરૂ કુબે-
રના ચરણમાં રહી, દાસ કેસવ બોલ્યા વાણી, એ
વાણી જોઈ જે કોઈ વર્તમાન કરશે તે નર જીવન
મુક્ત મહાલશે. હે જગતના જીવો ! આ વિધી બધી
મોક્ષ ગતિની લખેલી છે, તેના ક્રિયામાન કરવાનાં હું
કહી બતાવું છું. પ્રથમ આહાર, મૈથુન, નિદ્રા એને

(૭)

પ્રથમ જીતવી જોઈએ. આહાર વેળાની વેળાએ સવારના પહોરમાં સવા પાશેર રાખવો; અને આ લક્ષ જે કહી બતાવ્યો તે પ્રમાણે વર્તમાન દશ ઇંદ્રી-અગિઆરમું મન-પચીશ-પ્રકૃતિ છન્નું તત્વની એકતા કરી ગુદા આસન વારી બેસવું અને એકાંત બેસવું; મન, સુરતા ને શ્વાસા નાસીકા વાટે ટેરવા ઉપર સુરતા ઠરાવવી. સુરતાવડે શ્વાસાને પારખી લે ત્યારે મન શ્વાસામાં સ્થિર થઈ જાય છે તેથી સંકલ્પ વિકલ્પની નાસતી થઈ જાય છે ત્યારે હંસ ન્યારો એકલો રહે. હવે નાભિથી શ્વાસા એની મેળે ઉપડે તે દશમે દ્વાર ચઢી આવી નાસીકે રહીને બહાર નાભિ સામે જાય છે ત્યારે બાવન આંગળ થઈ રહે છે. નાસીકાના ટેરવા ઉપર સુરતા ઠરે છે; તે સુરતા શ્વાસાને પરખી પાંચ રંગ નીચે કરી કાળો, ઘોળો, રતો, પીળો, લીલો એ પાંચ રંગ શ્વાસાવડે દર્શી નાભી સામે શ્વાસાનો ટેર ઉપર સુરતા ઠરે છે. જે કેવલ વસ્તુ કહીએ છે તે દર્શમાન થવા માટે શ્વાસાના ટેર ઉપર સુરતા ઠરા-

(૮)

વવી; એ પ્રમાણે હે જગતના જીવો ! ગુહા આસન-
વાળી છ મહીના સુધી એક ચિત્તથી આંખનો પલકારો
પણ વાગે નહિ એ રીતે બેસવું. દિવસમાં એકવીસ હજાર
ને છસો અજંપા ઉપડે છે, એવું આગળ મહાત્મા
લોકેશ્વરે નિર્માણ બાંધેલું છે. એ અજંપા છ માસની
અંદર ધીરે ધીરે શાંત પાડી દેવા. શ્વાસા એની મેળે
ઉઠ્યો તે શાંતિરૂપે શ્વાસા ચઢવા દેવો. તે દશમે દ્વાર
જાય. દશમે દ્વારથી જઈ પાછો સમાતાં સમાતાં ઉતરવા
દેવો. ત્યારે અડધા કલાકની અંદર ચઢી અને ઉતરી
રહે એટલો શાંત પાડી દેવો. ત્યારે કૈવલ વસ્તુ
શ્વાસાના ટેર ઉપર ખડી થાય છે. ત્યારેજ હંસને
કૈવલ એક રૂપ થાય છે. ત્યારેજ જન્મ મરણ મટી
જાય છે. હે જગતના જીવો ! આ સૃષ્ટિ પર કુવેર
સાહેબ થઈ ગયા છે. તે આત્મજ્ઞાન બતાવી ગયા
છે. આ જ્ઞાન સૃષ્ટિ રચી ત્યારનું છે તથા અનાદિ
કાળનું છે.

આગળ અવતારી પુરૂષ મોટા ઇશ્વરીએ થઈ ગયા

(૬)

છે તે પોતે પોતાના નામનું સ્મરણ કરાવી ગયા છે. પોતે પોતાના સ્વાર્થનું નામ આ જગતના જીવો પાસે કઢાવ્યું. નામી વસ્તુ ભજવી; પણ અનામી વસ્તુનો ભેદ કોઇએ બતાવ્યો નહિ. આ સૃષ્ટિ પર કુવેર સાહેબે અવતાર ધારણ કર્યો તેમને આત્મ લક્ષ્મીનો ભેદ બહાર પાડી જે સત્ય કૈવલ વળ વિનાની વસ્તુ હતી તે કૈવલ વસ્તુ દર્શાવી. હે જગતના જીવો ! એમને પોતાનું નામ કાઢવાને સ્વાર્થ ઇચ્છુ નથી. સત્ય વસ્તુ વળ વિનાની તેમનું નામ કૈવલ સ્થાપ્યા તે મને કૈવલ ધણી ભજવ્યા. તેમનું નામ અત્યુલ્લેખમાં આવે નહિ. ત્યારે જગતના જીવો કદા જ્ઞાનથી ઓળખી શકે તે આત્મ જ્ઞાનથી ઓળખી શકાશે.

હે જગતના જીવો ! આજ એવા પુરુષ તદાકાર રૂપે થયેલા છે તે સ્વાર્થ નથી ઇચ્છતા, એવા જે ગુરૂનો બોધ લેઈ તેમની સેવા કરી આ લક્ષ લેવો. ગુદા આસન વાળી ભજનમાં આ લક્ષથી બેસવું. તેને છ મહીના પુરા થતાં પાંચ દિવસ બાકી રહેશે તેમાં

પહેલે દિવસે ગુરૂનાં દર્શન ઘટમાં વસ્યા હશે તે
 થશે. બીજે દિવસે શ્વાસાની અંદર પાંચ પ્રકાશના
 રંગ-કાળો-ઘોળો-રતો-પીળો-લીલો રંગના દોરા બુદ્ધ
 બુદ્ધી દ્રષ્ટીએ દેખાશે ત્યાર પછી વાદળી રંગનો ગોળો
 ખડો થાય છે ત્યાર પછી ગોળાકાર સફેદ ભાષ દેખાશે.
 ત્યારપછી પાંચમે દિવસે કાળા ગોળાના સરખો ખડો
 થાય છે. તેમાં ઘણી જાતના રંગ પ્રકાશ થાય છે; તે
 ગણી શકાતા નથી. તે સમી જાય છે ત્યારે કેવલ તેજ
 પ્રકાશ થાય છે. કોટિ સુર્યનું તેજ અકેકુ કરીએ ને
 આપણે જોઈએ તે કરતાં અધિક કેવલ પ્રકાશ છે.
 ત્યારે કેવલ હંસ તે કેવલ પ્રકાશમાં મળી જાય છે.
 જ્યાં સુધી આ જગતના જીવો આ ક્રિયમાન નહી
 કરી શકે ત્યાં સુધી જન્મ મરણનો ફેરો મટેજ નહિ.

હે જગતના જીવો ! તમે નવધા ભક્તિ ને પુણ્યના
 રસ્તા પામવાના ખરા છે પણ આ ઉપર જે વર્તમાન
 કરી બતાવ્યું છે તે રસ્તા વિના જન્મ મરણનો ફેરો
 મટે નહિ. સાત્રથી કુવેર ગુરૂના પ્રતાપથી કેસવદાસના
 પડદા ખોલ્યા ત્યારે કેવલ રૂપે ખોલ્યા.

હે જગતના જીવો ! અહંકાર-દોહ-મોહ-માયાને
 મમતા-માન ઝરાઈ-ઈર્ષા-વાદવિવાદ-મૈથુન-નિદ્રા અનેક
 પ્રકારની લીંગ વાસના એટલી પ્રકૃતી શાંત પાડી દેવી
 ધર્મની વૃત્તિ રાખી શાંતિના ઘરમાં રહી પોતાનું
 હૃદય શુદ્ધ કરી જાળકના સ્વરૂપે ધ્યાન ધરી આ
 પુસ્તકમાં જે બીના લખેલી છે તે પ્રમાણ વર્તમાન
 કરી સત્ કેવલ વસ્તુ દર્શી લેશે. એ હંસ જીવન
 મુક્ત થશે. કુવેર સાહેબ એવા જે ગુરૂ થઈ ગયા
 તેવા ગુરૂ તદ્દાકાર રૂપે આજ થએલા હોય એવાજ
 આપણને તદ્દાકાર રૂપે થએલા મળે. તેમના મુખનાં
 વચન નીકળ્યાં તે આપને ગુરૂ ગ્રહણ કરી દરરોજ
 આ લક્ષનો પાઠ કરવો. અને એવા ગુરૂ આજ હોય
 તો તેમનો સમાગમ કરવો ને શાંતિ ઘરમાં રહી
 વર્તમાન કરવું તો તે મુક્ત છે.

હે જગતના જીવો ! એ વિનાની જે લક્ષિત કરે
 છે તે મોક્ષ પામે નહિ. એ લક્ષિત કેવા પ્રકારની કરે
 છે કે કોઈ જીવ દેવનાં દર્શન કરી મોક્ષ માને છે. ૨

(૧૨)

કોઈ જીવ નાદ્યાથી મોક્ષ માને છે. ૩. કોઈ જીવ રાગ રાગણી ગાઈ મોક્ષ માને છે. ૪. કોઈ જીવ દેવના મોં આગળ નાચ કરી મોક્ષ માને છે. ૫. કોઈ જીવ દેવ પરણાવીને મોક્ષ માને છે. ૬. કોઈ જીવ ભુખ્યા રહીને મોક્ષ માને છે. ૭. કોઈ જીવ ગાયને જવ ખવડાવી તેના છાણુમાંથી જવ કાઢી તેનું ફળાળ કરી ખાય છે તેથી મોક્ષ માને છે. ૮. કોઈ પુણ્ય કરી મોક્ષ માને છે. ૯. કોઈ જાત્રા તીર્થ કરી મોક્ષ માને છે. ૧૦. કોઈ જીવ નર્મદાની પ્રદક્ષિણા કરી મોક્ષ માને છે. ૧૧. કોઈ જીવ યજ્ઞ કરી મોક્ષ માને છે.

હે જગતના જીવો ! એ પ્રમાણે નઉધા લક્ષિત કરવાથી આત્માનું પુર્ણાતન થાય છે; એટલે એ પુણ્ય પામવાના રસ્તા છે, પણ મોક્ષ મલવાનો નથી.

હે જગતના જીવો ! આ નઉધા લક્ષિતના કીયામણ મોક્ષ પામવાનાં નથી. જે આત્મ જ્ઞાનનો રસ્તો કહી ખતાવ્યો છે, તેજ મોક્ષનો માર્ગ છે.

હે જગતના જીવો ! મોક્ષ લેવાને માટે કંઈ જીવો

સાધુ થાય છે. જે મનથી સાધુ થાય છે, તે મન હંમેશાં ઠેઠ સુધી રહેતું નથી. એ મનથી નહીં કામો કરવાના તે કામો તે કરે છે. પણ સંસાર હતો. સંસાર છોડી સાધુ થયા, સંસારમાં જે કામ કરવાનું હતું, તો કામ આગળ સાધુ થઇને કરવું પડ્યું. પણ સાધુઓનો ધર્મ શો છે ? કે આહાર, નિંદ્રા, તથા સર્વે ઇન્દ્રિયો વશ રાખી પોતાના સ્વરૂપ રૂપમાં મળી શાન્તિના ઘરમાં રહીને ઉપાધીમાંથી દુર રહેવું, અને સામાને બોધ કરવો. એજ સાધુનો ધર્મ છે. સાધુ થઇને ઉપાધીમાં રહ્યા તેથી મોક્ષ મળતો નથી. સાધુ થઇને મનને અનેક પ્રકારની વાસનાઓ સમાઈ જાય છે. અને જે મોક્ષ વાસના પર લક્ષ છે. એ વાસનામાં ક્ષીન થઇ જાય તો મોક્ષ થાય છે અને જે જીવ દુઃખનો માર્યો સાધુ થયો, પણ દુઃખ તો આગળ રહ્યું તે મોક્ષ પામતો નથી. કારણ કે તેને જે મોક્ષ ગતિ પામવાની હતી તે રસ્તે ચઢ્યા નથી. અને જગતને રીઝવવા માટે ક્ષીયામણુ કરે છે. પણ પોતપોતાની મોક્ષ ગતિ

જાણતો નથી. પણ ક્રીયામણુ અવળાં કરાવી બંધનમાં નાંખે છે. પોતાનાં તો બંધન છુટતાં નથી. તો બીજાને શી રીતે બંધનમાંથી છોડાવી શકે ? તેમાં કેટલાક સાધુઓ વૈદુ કરે છે, કેટલાક વળી મંત્ર, તંત્રની વિધાવડે ચમત્કાર દેખાડે છે. કેટલાક સમા મોહીનીનું સાધન કરી સામાનું મન લલચાવે છે.

હે જગતના જીવો ! આ દેહે નામ કાઢી પોતાના દેહનો ઉદર ભરવાનો ઉપાય કરે છે, પણ મોક્ષનો માર્ગ નથી.

હે મનુષ્યો ! તમે સાધુઓ પાસે ચમત્કાર માગો છો પણ ચમત્કારમાં મોક્ષ નથી. પણ જે સાધુ શાન્તિના ઘરમાં રહીને આ પ્રમાણે વર્તી ભજન કરે છે, તેનો મોક્ષ થાય છે અને તે સામાને બોધ આપી શકશે.

હે જગતના જીવો ! કૈવલ્યમાં હંસનો મુક્ત થવાનો રસ્તો કહી બતાવ્યો એજ છે, પણ સંસાર સ્વાર્થી છે. તે આખરે નીરાશ થઈને પોકો મુકાવે છે. જે

ગુરૂ સંતની સેવામાં જે જીવ રહે છે તે જીવ મહા સુખીઓ થાય છે. અને તે આનંદમાં મુક્ત ઘર પામે છે. સાહેબ કુખેર ગુરૂ કેવલ્ય ધણી જે નિર્ભે વસ્તુ હતી તે દર્શાવી કેશવદાસની બ્રહ્મના ભાગી. આ જગતના જીવોની દયા જાણી જાહેર જુગમાં મુક્ત થઈ.

હે જગતના જીવો ! ગુરૂપદ ઉત્તમમાં ઉત્તમ છે. આગળ કૃષ્ણ તથા રામ, શંકર, વિષ્ણુ નિરંજન સૌને માથે જેવા ગુરૂ મળ્યા તેવી બુદ્ધિ આપી વર્તમાન કરાવ્યાં.

આગળના વખતમાં થોડું ભણેલા પુરૂષોનો પણ મોક્ષ થયો હતો કેમકે તેઓએ સત ગુરૂ કેવલનો બોધ લઈ દાસપણે મોક્ષ પામ્યા. તે સતગુરૂ સંતનાં દર્શન કરી પરસાદ પાતાં. સંતને જમાડી જમતા અને સંતની સેવા સગાગમ કરી આત્મ લક્ષ લઈ ભજન કરી મુક્ત થયા. તેઓ સંતને પરમાત્મા રૂપ માનતા હતા અને દયા ધર્મની લાગણી રાખી વર્તમાન કરતા.

(૧૬)

હે જગતના જીવો ! કળી યુગમાં લઘુતર બહુ વધી
ગયું ત્યારે કપટ બહુ પેસી ગયું.

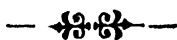
હે જગતના જીવો ! શુદ્ધ મન કોઈનું ના રહ્યું.
અંતરમાંથી દયા, અને ધર્મ ઉપરથી કભાવ થઈ ગયો,
અને ભક્તીનાં લક્ષણ ઘણાં ઘણાં વાપરવા માંડ્યાં.

હે જગતના જીવો ! જો ભક્તી કળીભૂત ઠેવી
થાય, સંતને દેખી નિંદાઓ કરે, મશ્કરી ઠઠા કરે,
સંત ગુરૂનાં આંહાં સોધતા ફરે, પાસાણુની મુર્તિ રાખી
ઘરમાં પુજી કરે.

હે જગતના જીવો ! એ જીવનાં કાર્ય શી રીતે
સરે. જીવો દ્રષ્ટાંત—એક બાઈ હતી તેને એક બાળક
નાતું ધાવણવાળું હતું. જ્યારે બાઈ બાળકને ધવરા-
વતી ત્યારે તે બાળક સ્તનમાં બચકાં ભરતું તો એવા
બાળકોને શી રીતે ધવડાવે ? બીજા સારા નરસા
માણસની કંઈ પણ પરિક્ષા હોવા ન છતાં, નિંદા,
ઠઠા મશ્કરી વગેરે એક પ્રકારની કુટેવ પડેલી હોય

(૧૭)

છે તો એવા માણસોને સંતગુરૂ શી રીતે આ સંસાર-
માંથી તારી શકે.

ભજન.

દેશ પરદેશ જોયો કરી, પહાડ પથ્થરમે વસ્તુ ના
જડી ॥૧॥ અઢાર પુરાણની સાખો મેં જોય, મારી
તારી ખેંચાતણ ના ગઈ ॥૨॥ ભણી ભણી ભણતરમે
જાણે, દેવ દર્શનથી મુક્ત માને ॥૩॥ શાસ્ત્રી પુરાણી
કથા કરે, આશા માંધી દુનિઆને મારે ॥૪॥ તેનું
કોણ અંધારૂ ટાળે, સંત મુકી જળની સેવા કરે ॥૫॥
ગાયનું વાછરડું ઘોડી તરે જાય, લાઘ ખાય ને નીરાશ
થાય ॥૬॥ એ મુરખ ના સમજાય એર ગુરૂ કરી લેજો,
નહીં તો ગધેડા થઈ ઉકેડા સેવજો ॥૭॥ જે નર
સમજ્યો તે સમજણમે સમાવે, જીવતી વાઘેણનું દુધ
વાઘજ ધાવે ॥૮॥ પડ ભંમાડ મેં જોયો ઠરી, અમા-
પમેંથી વસ્તુ જડી ॥૯॥ સમર્થ ગુરૂ કુવેર મલ્યા
વેતા. દાસ કેશવના સ્વરૂપમે વસ્યા. ॥૧૦॥ સંપુર્ણ.

ભજન.

ઓ પડપંચી નર પ્રાણીરે, જીવોને એક એકની
 કરણીરેજી ॥ સાચા ગુરૂ વીન ભેદ ના મલે, લાલચીયો
 કુતરો લાલચમાં દોડે ॥ વગે ભોજન વગે દે દાનરે,
 ધણીને તો નથી અજાણ ॥ ઓ પડપંચી પ્રાણીરે
 જીવોને એક એકની કરણી ॥૧॥ ટેક ॥ વ્યાસ નારા-
 યણુને ગ્યાન લેવાનો ઉમંગ થયો, સાંમવેદમાંથી તત્વ
 ખેચ્યાં ને શાસ્ત્રાં રચ્યાં ॥ તેમાં જોયું તોય મોક્ષ ગ-
 તી ના થઈરે, નારદ ગુરૂ મદયા ત્યારે આત્મ વસ્તું
 પાઈ ॥ ઓ પડપંચી ॥ સત જીગ દવા પારેમાં તેતા
 જીગમાં ભક્ત કેવાયા, ગુરૂ સંતની સેવા કરી આત્માં
 લક્ષથી મુક્ત થયા ॥ સંસારમાં રહી ત્યાગ ભક્તી કરી
 રે, તેની તો ભક્ત માળ લખાઈ ॥ ઓ પડપંચી
 ॥ ૩ ॥ ખોડાણા ભક્તે આ જીગમાં આવી ભકું
 કરવું, મુરતી મુકી પોતાનું નામ બહેર કર્યું ॥ ગુરૂ
 ભાગ ઘટમાં રાખીરે, દુનીયાના જીવોને મુરતીયો

પુનઃવી ॥ ઓ પડપંચી ॥ ૪ ॥ ગોપીચંદ્ર રાજ
 ભરથાંયે રાજ છોડી ભક્તી કરી, સંસાર પરવારનાં
 હેતુ નાખ્યાં તોડી ॥ સીર સાટે ભક્તી કરીરે, તેની
 તો નામના અંમર રહીરે ॥ ઓ પડપંચી ॥ ૫ ॥ જ્યાં
 લગી આત્મા તત્ત્વ ચીન્યો નહિ, ત્યાં લગી સાધના
 સર્વ જુઠી ॥ એવાં વચન નરસીંહ મહેતાયે મુખે
 ભાખ્યાં, આત્મા ચીની અનુભવથી વાણી કરીરે ॥
 તેની તો નામના અંમર રહીરે ॥ ઓ પડપંચી ॥ ૬ ॥
 સીર સાટે ભક્તી કરીરે, તેની તો નામના અંમર રહી
 ॥ ઓ પડપંચી ॥ ૮ ॥ મીરાંબાઈયે રાણા જોડે
 સંસારમાં વેર કર્યું, ગુરૂદેવ સંતોની સેવા કરી ॥
 આત્મ લક્ષ લઈને લેર કરી ઘણીની તો થઈ જ્યારે
 મહેરરે, મીરાંબાઈનાં જસ ઘેરે ઘેર ॥ ઓ પડપંચી
 ॥ ૯ ॥ શેઠ શગાળસાથે કસ્ટ વેઠી ભક્તી કરી, સુર્ય
 ઉગે સંતને જમાડી ચરણાં ધોઈ પી સેવા કરી ॥
 પુત્ર માર્યો તોય ભક્તી ના મેલીરે તેની તો નામના
 જુગમાં રેલઈ ॥ ઓ પડપંચી ॥ ૧૦ ॥ સાખી ॥

લાલા ભકતે આપની ચોરીયે ગુપ્ત દાન કરયાં, ગુરૂદેવ
 સંતોની સેવા કરી આતંમ લક્ષ લઈ મુક્ત થયા ॥
 એક વાર પોણોસો કોમળી સંતોને ચોરાડીને વળાવ્યારે,
 આ જુગમાં લાલા ભકત કેવાયા ॥ ઓ પડપંચી ॥ ૧૧ ॥
 સાખી ॥ ધના ભકતએ કસ્ટ વેડીને ભકતી કરી સંતોના
 દાસ થઈને સેવા કરી ॥ સંસારીનું નામ સ્વાર્થીમાં
 ગયુંરે, ભકતનું નામ અંમર રહ્યુંરે ॥ ઓ પડપંચી
 ॥ ૧૨ ॥ સાખી ॥ આ કલજુગમાં ભકતી ઘણી ઘણી
 કેવાય છે, ભાવ ભકતી સેવા સંમર્ણુ પુનઃ ઘેરે ઘેર
 થાય છે ॥ સંત દેખી મન પાછું પડે છે રે, તેના
 નામની વૈશ જાય છે રે ॥ ઓ પડપંચી ॥ ૧૩ ॥
 સાખી ॥ સાહેબ કુવેર ગુરૂની કૃપાથી દાસ કેસવ બોલ્યા,
 ભાગવતના અગીયારમા અધ્યાયમાં છેલ્લું પદ અદ્વૈત
 છે, એ અદ્વૈત પદ ગ્રહણ કરી શકસેરે, તે તો જીવન
 મુક્ત થશે ॥ ઓ પડપંચી ॥ ૧૪ ॥ સંપુર્ણ ॥

હો જીવો ! સંસારી મુક્તી આપી સકતા નથી.
 દૃષ્ટાંત ॥ ૧ ॥ પાંચ પચીસ માણસ ઝાડીના રસ્તામાં

થઈને જતા હતા તે રસ્તામાં એક માંણુ વૃક્ષનુ આડ
 આંચુ' તેની ઉપર તેનાં ફળ પાકી રહેલાં જોઈને એ
 લોકોએ તોડી લીધાં તે ફળ ઓટીમાં ઘાડ્યાં ને પછી
 જવા લાગ્યાં. જતાં જતાં તે ફળ શરીરે અડવાથી શરીરને
 માંણુ ચડયું ને લથડીયાં ખાવા લાગ્યા અને ગામમાં
 ગયા એટલે તે લોકોએ પુછયું કે તમારા ખોળામાં
 શું છે ત્યારે જોયું તો માંણુ વૃક્ષનાં ફળ માલમ
 પડ્યાં માટે કહેવા લાગ્યા કે તમેને માંણુ ચડયું છે
 માટે આ ફળ નાખી દો એટલે એ લોકોએ ફળ
 નાખી દીધાં પણ માંણુ ઉતર નહી ત્યારે એમને કહ્યું
 કે હમેને માંણુ ચડયું તેનો ઉતારવાનો ઉપાય જતાવો
 ત્યારે તે માંણુસે કહ્યું કે એ આડનું મુળ ચુસો તો
 માંણુ ઉતરે, માટે હે જીવો વિચાર કરો કે જે આડના
 ફળથી માંણુ ચડયું તો તેના મુળ ચુસવાથી વધારે
 ચડે કે ઉતરે ॥ સીધાંત ॥ માંણુ વૃક્ષના આડ રૂપી
 નિરંજન સકતીની આદ લઈને બ્રહ્મા વિષ્ણુ માહાદેવ
 છે એમનાથી સંસાર રૂપી અસ્ત્રી પુત્ર ધન બંધુઓ

ઉત્પન્ન થયેલું છે તે માયા રૂપી ફળ છે તે ફળનું
સંગ રાખવાથી મોહ માયા રૂપી માંણ ચડ્યું છે તે
માંણ ઉતારતાને માટે આચાર્ય સાધુ લોકોને અસ્ત્રી
પુત્ર ધન છોડાવી દે છે ને મુળરૂપી સકતી નિરં-
જનનું બજન કરાવે છે માટે જે ફળના આડથી માંણ
ચડ્યું તે આડનું મુળ ચુસવાથી તો વધારે ચડે માટે
બીજા આડનું મુળ પીવાથી ઝેર ઉતરસે ॥ સ ॥ બીજા
આડ રૂપી કૈવલ ધણી પરમાત્મા અવતાર રહીત છે
તેને લજેથી મોક્ષ થાય ॥ સંપુર્ણ.

દ્રષ્ટાંત ॥૨॥ હે જગતના જીવો ! આગળ જનક
રાજા ધર્મ ગયા, તે જનક રાજાને પુરાણી મોક્ષનું
ઘર સાત દિવસમાં આપવાને માટે મંડપ રચીને
સભા કરી તે સભામે કથા કરી સાત દિવસમે
મોક્ષ આપતા હતા, તેજ વખતે એક બ્રહ્મચાર્ય
આવીને બેઠા, તે મોક્ષની કથા સાંભળી તેજ વખતે
બ્રહ્મચાર્યએ મંડપની મધે બે થંભ એક એકને જુદા
જુદા બાંધ્યા, હવે તમે બંનેવ એક એકને છોડે
એવીજ રીતે સંસારમાં બંનેવ બાંધાયેલા છે, તે

(૨૩)

સંસારી આ સંસારીને કેવી રીતે છોડીને મોક્ષ આપ શકશે, પોતે પોતાનું જે કૈવલ સ્વરૂપ ઓળખી શકશે એવા સંસારથી વ્રીત ગુરૂ મલેથી મોક્ષ આપી શકશે.

ભજન સંગ્રહ.

અંતર ગતિ તમે કરોને સતી શ્વાસે જીવોને
તમે મર્થ રે. ॥ શ્વાસે ઉછાસ ગ્રહી તમે નરખો કૈવલ
વસ્તુ પરખોરે ॥૧॥ સંસાર છે કારી કંથારનું
બરૂં સાપે છછુંદી પકડીરે ॥ ગીગાની બગતમાં રાં
છે મુકતી શાસ્ત્ર જોઈને પુંજે મુર્તીરે ॥૨॥ અંતર
આખો જનમારો દેવદર્શનમાં બચ તોય મોક્ષ મુકત
ન થાયરે ॥ ભાવ દર્શન સેવા સંતની કરી દ્યો આત્મ
જ્ઞાનથી મુકતી પાઈરે ॥૩॥ અંતર અઢાર પુરાણ
મતમાં કરતો, વેદ ગીતાનો પાઠ કરતો રે ॥ અક્ષ
પર જેની સુરતા ઠરી, તેને જ્ઞાન મુકતી ન મલીરે ॥૪॥
અંતર છછુંદ્રીનાં છ સરખાં, છ શાસ્ત્રે મત ખેંચ્યારે.
એક એકના ભગવાન જીદા ઠરાવ્યા, નામ વિસ્તારે પૂંજ

વ્યારેજી ॥૫૫॥ અંતર ॥ ઘોળે દહાડે વાગોલો ઊદાડીઓ,
 ખરે ખપોરે દાજી મરીઓરે ॥ ઉધાં કરમે જેને
 સુજતું નથી, વેદ ડાળો પકડીઓરેજી ॥૬૫॥ અંતર ॥
 જાગતો છે પણ વિશેષ આંધલા, અમુલ્ય વસ્તુ જેને
 ખોઈરેજી ॥ એ છ શાસ્ત્રો આખી ખલક ભમરાવી. પુછ
 લીંગ સુંઠ પુંજવીરેજી ॥૭૫॥ અંતર ॥ અઠાર પુરાણ
 ભણી થયા વેતા આખી ખલકને ખવડાવી ખતારે. ॥
 ટચલી આંગલીએ પર્વત ગોવરધન તોડ્યોરે; ભેદ
 ભરિ વાણી ખોડ્યારેજી ॥૮૫॥ અંતર ॥ કઈ ભુમીકા
 પર ઊભો રહ્યો કઈ પૃથ્વી તોલીરે ॥ એ ભેદ ભરી
 વાણીનો ટાંઠએ સાર ના પાયો શાસ્ત્ર ભેઈ કુટી
 માર્યોજી ॥૯૫॥ અંતર ॥ અમાપ પૃથ્વી કાણુ તોલી
 શકે નથી શક્તિ તોલવાનીરે ॥ તેની પર રહી મન
 આંગળી અરાડી કાયા ગોવરધન તોડ્યોજી ॥૧૦૫॥
 અંતર ॥ આવતા શબ્દની પરિક્ષા નથી કહીં રહીને
 વાણી તમે કથીરે ॥ દશ અવતાર દેહ જડ ના
 લખાયા, વસ્તુ અવતારમાં નથીરેજી ॥૧૧૫॥ અંતર ॥

(૨૫)

વાર અવતાર શાસ્ત્રી લખે છે. દુનીયા શાસ્ત્રમાં મુક્તી માને છેરે ॥ સત ગુરૂ સંત વિના મુક્તી ન પાઈએ ગધાનો અવતાર ભોગવી જોયરેજી ॥૧૨॥ અંતર ॥ ભાસના જીવતો અનેક લખાયા અભાસમાં કૈવલ મુક્તે એકલારે ॥ એક વસ્તુ પરખી જેને નીશ્ચે કરી જાણી એને જીવન મુક્તી માણીરેજી ॥૧૩॥ અંતર ॥ ખીન આધારે મુક્ત કહેવાય છે. અધારીએ અવતાર ધરાય છેરે ॥ હંસનીવાસના ભાસ પર જાય છે અજ્ઞાનથી જીવ કહેવાય છે રેજી ॥ ૧૪ ॥ અંતર ॥ વળ વિના તો મુક્ત કહેવાય છે. વળથી તો કર્મ અંધાચ છે રે ॥ ગુરૂ કુવેર ચરણોમે દાશ કેશવ કહે છે. નીરાધાર મુક્ત ધર આપે છે રેજી ॥ ૧૫ ॥ પૂર્ણ.

ભજન (૨)

માયા છે મોટી ઘોડીરે દેહની પછાડી નાખી તોડી ॥ મુરખ હજી ના સમજ્યોરે માન બડી અને ઇશ્વરમાં રહ્યો ઘોરી રે જી ॥ ૧ ॥ હૈયાનો કુટેસો

વિશેષમાં લુટાયો ને કુતરાને અવતારે મનુષ્યા દેહ
 ખોયોરે ॥ તોય મોક્ષ ગતી ના જડીરે આખી ખલક
 મમતામાં મરી રેજી (૨) માયા કાગડાની બુધીએ
 આંદાં ખોળતો ફરે પોતાના અવગુણ ના હણે ॥ પટેલ
 પાડો થઈ ફરતો રે ધીક તે અવતારનેરેજી ॥૩॥
 માયા ॥ જાને ખેસી ભજન ના થયું પરમાથી મન પાછું
 પડયું ॥ સગાં વડાલાંનું યુદ્ધ કરી પુરૂ કર્યુંરે ખાલી
 તો ગયે તો દેહ પછાડીરેજી ॥૪॥ માયા આંધળી
 આંકેણની બુદ્ધિ જાણી, જ્યાં ત્યાં બોધ થાય ત્યાં જાય
 દોડી ॥ એમ કરતાં જનમારો વહી ગયોરે વાગોલની
 બુધી અંતરીઆર લટકીરેજી ॥૫॥ માયા ॥ ગુરૂ ગમ
 જેને ગ્રહણ કરી અંતર અજ્ઞાન નાખ્યું કાઢી ॥ પાણીના
 ગુણ જેને ગ્રહણ કર્યાંરે તેનું તો જીવન મુકત
 માનીરેજી ॥૬॥ માયા ॥ દયા ધર્મની હિર ઝાલી
 સમ દ્રષ્ટિ જેને સેવા કરી ॥ દાસ કેશવદાસની વિનતિરે
 તેતો છતી દેહે વિદહીરેજી માયા ॥૭॥ પુણું.

ભજન.

મને કેવલની લહે લાગી, અંતરમાં જોયું જાગી,
 ત્યારે અનેક ભરમના ભાગીરે ॥૧॥ મને ॥ આંધળી
 કાયા આંધળી માયા, આંધળીમાં લુટાયારેજી ॥ મોહ
 રૂપનો ત્યાગ કરીને, ગુરૂ ગમ જીવો જાગી ॥૨॥ મને
 કેવલ અઢાર પુરાણની સાખો લઈને, ભણતર મત રસ
 કરતો, એ ભણતર તારૂ કામ નહિ આવે, વિના અક્ષર
 જીવો જાગી ॥૩॥ મને ॥ પંડ બ્રહ્માંડની પાર રહે
 છે, એ કોઈ વિરલા જુએ, સુર્ય આગળ ધોળાજ ઉઘે,
 કોઈ ચેતને જોય લીધો જાગી ॥૪॥ મને ॥ વેદ ગીતાની
 સાખો લઈને, આખી બલક કુટાઈ, ખટ કરમ તારૂં
 બાજુએ મુકી, સ્વાસા સ્વરૂપે જીવો જાગી ॥૫॥ મને ॥
 જીભીયા કાગળ ઠરાવી દેજો, રસ ભાગ સહી કરી લેજો,
 શ્વાસા કલમ બોળી લખી લેજો એ અક્ષર જીવે
 જાગી ॥૬॥ મને ॥ વિના પાંખનાં પંખી કહેવાયો અક્ષર
 રહીત ઘેર ગુરૂ રહેતો કુવેર ચરણામાં દાસ કેશવ બોલ્યા
 બોલ્યા અબોલો સુરતા જાગી ॥૭॥ મને ॥ પૂર્ણ.

(૨૮)

ભજન.

ઝલમલ ઝલમલ મેવલો વરસ્યો, જ્યારે જોયો
તો મેં દરસ્યોરેજી ॥ દ્રષ્ટિ સ્વરૂપમાં રહે મારો વાકો
ત્રણ ગુણથી ન્યારોરેજી; વિના પાંખના પંખી કડેવાયાં
ડોળે નહીં દર્સાયરેજી, મન ઠરાવી શ્યાસેરે ચઢો. કુડ
કપટ મુકી દરસ્યોરેજી ॥ ઝલમલ, ॥૧॥ કરમ કાંડ
તારાં આગળ રહે છે મન તારું ગુટકા ગણે છેરેજી ॥
આઠે પહોરમે તારો મનુષ્યા દેહ જોયો સ્વરૂપે જાગી ન
જોયોરે ॥ ઝલમલ ॥૨॥ આચાર ધર્મની તું ભક્તી
કરતો સ્વાર જુદો બોલતોરેજી ॥ સંત દેખી મન
પાછું ભાગે એને જ્ઞાન કેમ લાગેરે ॥ ઝલ ॥૩॥ સંત
સ્વરૂપ છે કેવલ નુગરો શું જાણે પરખીરેજી ॥ જેન
ગુરૂ શબ્દકી તાળી લાગી તે તો સેવા કરશે વારીરે,
અમરત બાએ રીઝજ લીધીરે સંતની સેવા કીધીરે,
સંત લાડીલા ઘેર પધાર્યોરે ગફ ગોમમાં પરખી વર્તમા
॥ ઝલમલ ॥૪॥ જાગતાને તો આંધળો લુટે ચેતને

(૨૯)

કેમ દરસાયેરે ॥ ગુરુ કુવેર ચરણામા દાસ કેશવ
કહે છે, અધરત ખમાં રહે છેરે. ॥૫૧॥ ઝલ ॥ જેના
રદયમાં સત ના રહ્યુંરે તેને તો ના દરસાયું, આ
કેવલ કુંચી સહુથી ઉંચીરે ॥

ભજન.

દુનીયાં બોલે બુઠીરે ॥ પાંચ તત્વ મેં પાંચ
વેદ રહે છે પાંચ પાંડવથી રહે છે. ન્યારો ગુરુ ગમ
હોય તો નીસે કરી લેજો આપ સ્વરૂપે દર્સી રહેજો.
કેવલ કુંચી ॥૧॥ ચાર વેદમાં ચાર બુગ રહે છે,
ચાર પ્રકારની રહે છે વાણી, એરે વાણીમાં આખી
ખલક દોડીરે અંતર વસ્તુ ના જાણી, આ કેવલ ॥૨॥
સહુના ઘટમાં રામ સીતા રાવણ ઘેર અજોપાળ ભરતો
રાજા ભરતો ખંડણી એવી વાણી વેદ મુખે ઉચારણ
કરી વસ્તુ તો સૌવથી છે. બુદ્ધી ॥૩॥ આ કેવલ ॥
આખી ખલક તો વાણીમાં બુવે છે વસ્તુ અનગઢ
દેવલમાં રહે છે. અનગઢ દેવલમાં જેને જાગીને જોયો

(૩૮)

આપે સ્વરૂપ દર્શી રહ્યો ॥૪૧॥ આપ આળી ખલકમાં
અનુભવ ચલવ્યો મોટા પુરૂષે મુકી ભુકતીઓ એરે
ભુકતીમાં કોઈની મુકતી ન થાય મન જીવતાં આનંદ
થાય ॥૪૨॥ આ ॥ આનંદમાં તો જીવ થાય છે મોટી
લાલચે ભક્તિ લુટી મન ઠરાવી ધ્યાને શ્વાસેરે ચડતો
કોઈ કોઈ વીરલો તરતોરે. કેવલ ॥૪૩॥ એરે વાણીમાં
કોઈનો સંસે ન ગયો વિના અક્ષરે દરસાયોરે. કેશવદાસના
પડદારે ખોડ્યા જીવતાં થાય મુકતી ॥૪૪॥

ભજન.

અલખ ધણી છે ન્યારોરે શીદ મરોછો મથી ઠાલો
॥૧॥ તમ આતમ ગીતા જાણોરે, ખીજી સર્વે મીથ્યા
માનો ॥૨॥ નથી બ્રાહ્મણ નામે દેહ નથી બ્રાહ્મણ
બ્રહ્મ પાર વસ્તુ જેને પાયોરે તે તો નીરભે આપે
થયો ॥૩॥ તંમ આતમ નથી પીપગાની પ્રકંભામે
નથી જો મુખી જાપમે, આંધળા જીવ શીદ ભટકોરે
સામાને શીદ ભરમાવો ॥૪॥ તંમ આતંમ નથી
તુલશી લગીમે નથી, પૂંજ પાઠમે મુરખ હજી ના

સમજ્યોરે તુલશી ખીલી તો દુશ્મન રહ્યો ॥૫॥ નથી
 શક્તિ મુરતીની મુરતી નથી શક્તિની આપ શક્તિનું
 સુખ માંણોરે, મનની દોડે શીદ દુઃખીયાંમે ॥૬॥ નથી
 પીર કબરમાં કબર નથી પીરની ચૈતન્ય પીરને જાણીરે,
 તાબુતમાં શીદ કુટાઈ મરોરે ॥૭॥ નથી સીધ સાધ-
 કમેં સાધક નથી મોક્ષનો માયાનું સાધક શીદ કરો
 છોરે, માંન બડાઈ ઇરસામાં ફરે છે, નથી તાલપ-
 ખાલમે નથી રાગ રસીદમે ભુલે મન શીદ ભટકોરે,
 અરૂપ સ્વરૂપનું ધ્યાન ધરે શું મને ગીતાનો પાઠ
 કરો શું થાય તીરથવ્રત કરે પંડીત નર વિચારોરે
 સમજીને તમે શબ્દ કાઢોરે ॥૮॥ નથી વેદની વા-
 ણીમાં નથી શાસ્ત્ર પુરાણમાં શ્વાસારૂપે લેજો જોઈએ
 ફરી નહિ આવે તારી મનસા જોની ॥૯॥ નથી
 પુતળું બાજીગરમે બાજીગર નથી પુતળામે બાજીગર
 પડદે રહી દંમ દોરીએ રમાડેરે તેને તો તમે નવ લહે
 ॥૧૦॥ નથી બાવનઅક્ષરમે ને અક્ષર નથી બાવનમેં બાવ-
 ન આંગળ શ્વાસા સ્વરૂપ ગૈડાર ખીરાજેરે, તેને તો કોઈ

(૩૨)

વિરલા લહે ॥૧૩॥ સાહેબ કુબેરગુરૂના ચરણમાં સુખ
પામ્યો અપાર દાસ કેશવ સુદ્ધ સ્વરૂપે રહી બ્રોલ્યારે
અનલે ઘરનાં તાળાં બોલ્યાં ॥૧૪॥ તમે આત્મ ગીતા
જાણોરે બીજું સર્વે મીથ્યા માંણો ॥૧૫॥ પૂર્ણ.

ભજન.

જીવ તું શીઘ્ર કલપના કરે તારાં કરમ તુજને આવી
નહે, કૃષ્ણ કૃષ્ણ સહુ કોઈ કરે, અને ચાતમ ભેદના
જોડે, એમ બારોબાર કુંટાઈ મરે, પછી અંતે ચોરાશીમાં
પડે ॥જીવ તું॥ ॥૧॥ રૂમ છુમ તારો પસારો જોઈને,
ચારે પહોર ના ઠરે, તેમાં ચાર પહોર ધણીએ, નીર
વરતી આપી તારે કર્મ કાંડમાં મરે ॥જીવ તું ॥ ૨॥
માયા દેખીને ખેલતો ફરે મન ઉલટ કરી મરે, એમ
કરોળીઆની તારી ગતી જાણજો માંહી માંહી ગુંચ-
વાઈ મરે ॥જીવ તું॥ ॥૩॥ સગાં વહાલાંને હેતુ ધરે ને
અંત દેખી આવો ફરે, એમ છેલ્યાં છોકરાંની સેવામાં
રહે તારી મુક્તી કેમ કરી કરે ॥જીવ તું ॥ ૪॥ હસતાં

રમતાં મોક્ષ જોઈયે તારૂં મન તો ઘરમાં ફરે એક
 એકનું હેતુ ગાંઠીવરે પછી ખેંચાતાણુમાં મરે ॥ જીવ તું ॥
 ॥ ૫ ॥ ભજન સમરણ આધુ કરે ને મરનારાંને રહે, બે ઘડી
 હેતુનું આંસુ ઢળે પછી કુટાર્ધ કુટાર્ધને મરે, ॥ જીવ તું ॥
 શીદ કલ્પના કરે ॥ જીવ તું ॥ ॥ ૬ ॥ નારણ નારણ સહુ
 કોઈ કરે ને શીવ શીવ ભજતા મરે, એમ પછણત
 ઘણીનો માલ ખાઈ બેઠો, પછી નાતરીયો વહેવાર
 કરે ॥ ॥ જીવ તું ॥ પુન પાપના બે મારગ છે, તેમાં
 મોક્ષ ના મલે, એમ વેઢીયા આહ્વાણુને પુન તે તો
 અંતે ચોરાસીમાં ફરે ॥ જીવ તું ॥ ॥ ૮ ॥ વિશ્વાસી
 નરનું કપટ કરે તે નરકની ખાંણમાં પડે, નુઘરાનું તો
 મુખ જોવે તે ઘડી અન્ન ન મળે, સંતની ભકિત જો
 નહિ કરે તો અંતે ચોરાસીમાં પડે, મહા પુરૂષની સેવા
 કરે તેને મોક્ષ ઘર તો જડે ॥ ૯ ॥ જીવ તું ॥ ગુરૂનું તો
 જે સમરણ કરે ઘટમાં અંતર ધ્યાન ધરે, સાહેબ કુવેર
 ગુરૂની ચરણમાં રહી દાસ કેસવ નરખી વરે. ॥ ૧૦ ॥
 જીવ તું શીદ કલ્પના કરે ॥

(૩૪)

ભજન.

હરે કુવેર ગુરૂ મલ્યા, પડદા ખોલ્યા પ્રગટ ભયો
પોકાર આત્મ લક્ષ જેને ॥ લલો તે ઉતર્યો ભવજલ
પારરે ॥ ગુરૂગમસે ખોઈ કરઘટમાં જો ભાઈ ॥ ટેક ॥
ઘટમાં ગંગા જમનાં જાણો મન રાખો એક તાર સ્નાન
કરીલો તરવેણી ઘાટે પરખી લો તુમ પારરે, ગુરૂગમ
સેખો કરઘટમાં જો ભાઈ ॥ ટેક ॥ ઘટકા દેવ ઘટમાં
ખીરાજે ઘટે ઘટે પરવેસ એ દેવનો કોઈએ લેહ ના
પાયો મસ્તાન થઈ જન્મ ગુમાવ્યો ॥ ટેક ॥ હરે
ગુરૂ ॥ પંચ થઈ પરમેશ્વર સ્થાપ્યા થાખ્યાં સહસ્ર
નામ રૂપ નામની નાસ એ શું કરસે તારૂં કામ. હરે, ॥
સાહેબ કુવેર ગુરૂના ચરણમાં રહી દાશ કેશવ ખોલ્યા
વાણી, એ વાણી અંતરમાં જાણી રૂપ અરૂપમાં મેલાઈ
॥ અરે ગુરૂ ॥

ભજન.

હરે ગુરૂ દલ દરીઆમાં ડુબકી દીધી અમુલ્ય
લીધાં મોતીરેજ એ મોતી મારાં સાચમા લહે નહિ

(૩૫)

પુરાણ નહિ પોથી હરે ॥ ગુરૂ ॥ ટેક ॥ એ મોતી પડ્યાં
મહા કંટાળને ખોળવાવાલા કોઈક અમોતી કોક વિરલા
નીરખે આત્મરામ પરખે જોતી હરે ॥ ગુરૂ ॥ એ મોતી
મારાં અમુલ્ય વસ્તુ છે નહિ ખખરરેજી, શબ્દ હાથ
તમ લઈ કર નરખો પરખો રૂપ અરૂપમાં સુરતા પ્રોતી
હરે ॥ જો ગુરૂ મલે તો પડદા તોડે ખોલે ઘટકી બારી,
આપનું જે અહણુ કરે તે જીવન મુક્તાફલ જ્યોતી
॥ હરે ગુરૂ ॥ સાહેબ કુવેર ગુરૂ'ના ચરણમાં રહી
દાસ કેશવ બોલ્યા વાણી, એ વાણી મારી હંશગતિની
રૂપઅરૂપમાં સુરતા પ્રોતી ॥ હરે ગુરૂ ॥

ભજન.

આ જીગમાં સીદ ફરો છો ભરમાઈ હો હંશા
દેખો ઘટ ભીંતર જોઈ મન લલચાઈ પાખંડીએ પગલાં
પુનઃ સાચા દેવની કોઈએ પરખ નવ થાય એવા
મુરખ ત્યાં ફેરા ખાઈ ॥ વેદ વેદાંત થકીત રહ્યા તેહ
મરમ નહિ પાઈ સંસારમાં રહી સંસે વેદસી લપટાઈ

(૩૬)

તેનો જન્મ એળે જાઇ હો હંશા. ॥ મોહમાયા રૂપનો
 દીવોરે જાણો પતંગ કોડીઆં ભરાઇ, શાસ્ત્ર પુરાણમાં
 સારી વિશ્વ ગુચાઇ કરતાની ગતિ કોઇક પાઇ હો
 હંસા ॥ જો જાણો એ વસ્તુ, સમજી દ્યો નહિ તો
 મનસા દેહમાં લુટાઇ જાત્રત રહી જોઇ લો નીસાની પર
 સ્ત્રી જાણી દ્યો માઇ ॥ હો હંસા ॥ પાંચે ઇંદ્રી વસ
 કરી રાખો ઇંગલા પીંગલા ઘર બારે સાહેબ ગુરૂ
 વેરના ચરણમાં રહી દાસ કેશવ વાણી ગાઇ હો હંસા
 દેખો ઘટ ભીંતર જોઇ ॥

ભજન.

હો મનવા કેવલ ભજન ના મલો ખોળી રૂપ રંગમાં
 સીદ મરે છો દોડી હો મનવા, ॥ ૧ ॥ મોટમ રાખે
 મેલ ન જાસે ફરે જગતમાં ડોલી ॥ આરે કયા શબ્દ
 કોણ પોડે છે તેને લોને જાણી હોમન ॥ ૨ ॥ આહંગ
 સોહંગ જપ લે અજંપા નાભીકમલકા રંદા પાંચે
 ઇંદ્રી અદષ્ટે બાંધો તાણી અખંડ કેવલ દ્યો જાણી.

(૩૭)

હો મનવા ॥ જો જુગકી ખખર નહિ ઘાટ ઘાટ. પર
વાસના વ્યાસ પુરાણી મુખે બોલ્યા વાણી. પ્રાદ્યુ
શુદ્ર મર્યા સ્વાસ્થતાંણી. હો મનવા ॥ ૪ ॥ મનકે માર્યા
પ્રાણી સહ હાર્યા આતમકું ચીનવ જાણી સાહેબ કુવેર
ગુરના ચરણમાં રહી દાસ કેશવ બોલ્યા વાણી હો
મનવા ॥ ૫ ॥

ભજન

મનસા દેહ નહિ આવે તારો ફરી હો મનવા ॥
જુહું નહિ બોલીશ તારો જન્મ જાયે હારી. રૂપ
રંગમાં ફસાયો તારી બુધી ક્યાં બાળી, ॥ હો મન ॥
સંસાર સ્વાદ લેતાં સાડું લાગી મનસા દેહ જુએ
જાગી એક પલ માત્રના સુખની સાડું અંતે જાય
ચોરાસીમાં ફરી. હો મનવા ॥ ૨ ॥ મહેલ
માટીકી આ વાડી રે જોતો રખે અમુલ દેહ જોતો
અલ્પા મનકી અકાંશા તારી પુરી ના થાય. અંતે
જાય મન ભરી. હો મનવા ૩ ॥ માયારૂપે દેખી સુરતા
ઘાલી તન મન નાંખે વારી મીથાની માંહી. મથન

(૩૮)

કરી બુદ્ધી સળ સંસારી ॥ હો મનવા ॥ ૪ ॥ જેને
આતમબારી જાણી, તેનો મટયો ચોરાસી ફંદો ગુરૂ
કુવેરના ચરણમાં દાશ કેશવ બોલ્યા તેને અનામે
વસ્તુ મલી હો મનવા. ॥ ૫ ॥

લજન.

હો પ્રાણી કેવલ લજન હો જાણી. દેખા અંતર
ઘટ બહાર નીસાંની ॥ હો પ્રાણી. ॥ ટેક ॥ યુન યુન
માટીકા મહેલ બનાવ્યા તેમાં આવીરે સમાયા પરબ
ના હોય તો પરબી લ્યોને ભાઈ અંતરમાં સુરતા
ઠરાવી ॥ હો પ્રાણી. ૧ ॥ આ જગત કાબડો કોને
બનાવ્યો તેને હોને પીછાણી, આ રે અવસર તારો
ફરી નહિ આવે જીવતા જોઈ હો નીસાની. હો પ્રાણી
॥ ૨ ॥ સાપણ સરખી માયા જાણુજો પલમાં લે તારી
કાયા, સંતસેવા તમે કરી હો ને ભાઈ રહ્યમાં ઉલ-
ટલાઈ હો. પ્રાણુ ॥ ૩ ॥ કાયામાં રહી મન શાન્તિ
રાખે મીટી જાય કાલકો ધાંખો લજન લડસે રહો
તુમ ભાઈ જન્મ ચોરાસી મટીજાઈ હો. પ્રાણી ॥ ૪ ॥

(૩૯)

ગુરના ચરણમાં જે કોઈ સેવાય, તેની મુનસા દેહ મુક્તી
થાઈ સાહેબ કુવેર ગુરના ચરણમાં દાશ કેશવ વાણી
ગાઈ હો પ્રાણી કેવલ ભજન લો જાણી ॥ ૫ ॥

ભજન.

લાગો સતગુર ચરણમાં પાચ હો હંસ કેવલ ભજન
લોને ભાઈ ॥ ભજન સ્મરણ કરી લોને ભાઈ આ મનસા
દેહની માંહી ઘાટ પડે અંતે ક્યાંરે સમાઈ અંતરમાં
લોને તપાસી, હો હંસા ॥ ૧ ॥ જુઠીરે બાજીમે
શું રહ્યો મચી ઓચીંતો કાલ લે ગ્રશી. પંડીત પુરાણી.
મુવા ગરાં તાણી તો એ પોતાની મુક્તી ન પાઈ
હો હંસ. ॥ ૨ ॥ અહંકાર મોટમ મદમાં ફરતો જુઠી
જુઠી સાખો દેતો જડાંરે ભાળે ત્યાં પાધર ફરતો
અંતે માટીમાં સમાઈ હો હંસા ॥ ૩ ॥ ઘડી પલકા
નહી ભરૂશા, દેખો અંતર ઘટ માંહી. નવરે દશ કરો
ઉનમાંના પરખ દેખો સુન માંહી. હો હંસા ॥ ૪ ॥
જેસીરે લોગી પ્રાણી સખ હાર્યા મનકી દોરે જાય
જે ગુર અખંડ સ્વરૂપે દરસાય તો જીવન મુક્તા-

ફળ પાઈ હો, હંશા. ૫ ॥ અગંમ અગોચર નીરભે
 પદ પામાં મનકી દોરે સમાઈ, સાહેબ કુવેર ગુરના
 ચરણમાં શહી દાશ કેશવે વાણી ગાઈ હો હંસા ॥૬॥
 હો હંસા કેવલ ભજન લોને ભાઈ લાગુ સતગુરનાં
 ચરણમાં પાઈ ॥ ૭ ॥

ભજન.

સંસાર સુખ છે મીઠુંરે આતંમાનું રૂપ કોઈ
 એક દીઠું, અનેક જનમનો અળહાતા રહ્યોરે ધીક
 તારો રસ લેતો મુનસા દેહ ખોયો નથી કોઈનું નામ
 રહેવાનું નથી ફરી આ દેહ આવવાનો થોડા જીવ્યામાં
 સીદ કુટંઈ મરોરે નીરભે ઘર તમે નીસે કરો. ॥
 અનેક જનમ ॥૧॥ મોટા થઈ નામ કાઢે જગતને
 ભરમાવે અંથવાણીમાં કુટંઈ મરીઆરે સંસે તો કોઈના
 નવ તળીઆ. ॥ અનેક ॥૨॥ વર્ણ પંથમ મરી કુટંઈ
 વસ્તુ છે, બુદ્ધી ઊંચ નીચ નથી ત્યારે કેવલ તો એકજ
 પતી. ॥ અનેક ॥૩॥ સમજાસો તો બોલતા નહિ અંતે
 સ્વરૂપમાં સમાઈ ॥ બહુ બોલે તે નામ કાઢેરે જેમ

(૪૧)

ધાંચીની ઘેર બળદ આલે ॥ અનેક ॥૪॥ ગુરુ ગુરુ તો
સખ કેઈ કહે, ગુરુભેદ ન લહે સામ્રથ કુવેર ગુરુ મલી-
યારે દાસ કેશવ ના સંસે ટળીયા ॥૫॥ અનેક ॥

ભજન

આતમારામ વિસારીરે ઉગરવાની નથી બારી, ગુરચરણાં-
માં ના નમીયોરે તારે તો માંથે કાળ ભમ્યોરેજી ॥ કે
મુરખને જ્યારે મનુષ્ય દેહ આવ્યો ના લહ્યો જ્ઞાન ને ધ્યાન,
એમ બાજીગરે આ બાજી રચી તે તું મીથા જાણુ
॥ પાંચ તત્ત્વનું પુતળું કરમાઈ જસેરે ત્યારે તારૂં શું
કાર્ય થશે. આતમ ॥૧॥ અંધે અંધા ટોળે મલી વાતો
અજ્ઞાનની કરી નર નારીની વિનતી કહી મન તો આનંદ
થઈ ॥ આતમ લક્ષ ના પાયોરે મનસા દેહ તારી એળે
ગઈ ॥ આતમ ॥૨॥ સૂર્ય ઉગ્યો અજવાળું થયું તો
ન સુજ્યું કંઈ જાણી, જોઈ અંધાપો ભોગવ્યો ઘોળનો
અવતાર સહી જોખન તારૂં વહી ગયુંરે તારૂં તો મત
માયામાં રહ્યું ॥ આતમ ॥૩॥ માયા તે તો કારમી
જાણી આ જીવાની નાખી ટીટણી આંમશું વાગીત્રની

(૪૨)

ગતિ જાણુજે. આ ભવમાં રહ્યો લટકી નારી સંગે
ભાગીરે અંતે પડ્યો ચોરાશીમાં પટકી. આતમ ॥૪॥
ગુરુ કુવેર ચરણમાં આતમ લક્ષ લેજે દેજે તંન મન
સહિ ॥ સંસારમાં રહી સાર વસ્તુ સમજી લેજે સંત
શુ' રાખજે પ્રિતી, દાસ કેશવ પોકાર કરી કહે છે રે
નાંના તો મોટા બ્રહ્મ મધ્યમાં રહે છે આતમ રાંમ
વિસારીરે ઉગરવાની નથી બારી.

ભજન.

કંચન હીરો આંચોરે આંચો તો મેલરૂપે સમાયો
રેજી ॥ મેલ મગદળથી રૂપ થયું રૂપે થયો મોહકાર
॥ કાળ આગળ નહિ બચેરે તે તો પડશે ચોરાશી
મોઝાર ॥ આ ॥૧॥ રૂપ રંગમાં મોહીત રહ્યો રૂપે
રંગની નાસ, નાસ તારી કાચારે કાચાથી છુટે કારે
સમાસ. કંચન ॥૨॥ ધુળ ખઈને ધંધાને ધાયો ધીક
તાડું જીવ્યું મનસા દેહ તારો એજે ગયો ગયું કંઈ
ના રહ્યું જીઠી માયામાં ફસાયોરે તારી તો આગળ
જમ વસીયો ॥ આ કંચન ॥૩॥ મુરખ જ્યારે મરવા

એઠો સુતો સોડ તાણી અહંકાર મદમાં ફસી રહ્યો.
 ફરતો જગતમાં જાણી હાય હાય કરતો આલ્યોરે મુવો
 તરેલાં તાણી કંચન ॥ ભા સાહેબ કુવેર ગુરૂના ચર-
 ણમાં રહી દાસ કેશવ બાલ્યા વાણી એ વાણી અંતર
 વૃત્તીએ ચીતવી અનુભવે લીધો સાર જે સાર વસ્તુ ગ્રહી
 કરશેરે તેની તો જીવન મુકતી થશે. કંચન હીરો ॥૫॥

ભજન.

સંત સેવા તમે કરીલોને ભાવે ॥ અખંડ
 અસ્વાર દરસાવે હોજી ॥ કાયામાં રહી મન આપ
 તપાસીલો કોણ અસ્વાર કોણ ઘોડલો હોજી ॥૧॥
 અમુલ ઘોડો ધણીએ ખેસવારે આપ્યો તોહી મુરખ
 ના લાલ્યો હોજી ॥ માયામાં ઘોડો ખેલવી રહ્યો તેનો
 જનમ એજે ગમે હોજી ॥૨॥ કાયામાં રહી મન આપ
 તપાસી લ્યો કોણ અસ્વાર કોણ ઘોડલો હોજી ॥ જ્ઞાનનો
 ઘોડો ખેલવી લેજો શબ્દ લગામ ચઢી લેજો હોજી ॥ મનકા
 પાટા બાંધી લેજો તાંણી તાંણવાવાળાને લેજો જાણી
 હોજી ॥૩॥ ચિત્તનુરે તમે હાદ કરી લેજો, આદર રાખી

(૪૪)

બેસી લ્યો હોજી, ઘટ મધમેં ખેડો તમે નરખી, નર-
 ખવાવાલાને લ્યો પરખી હોજી ॥૪૪॥ ઘટમાં ઘોડો
 ખેલવી લેજો, અઘટ લગામ વાળી લેજો હોજી, નેન
 સુરતાએ તમે લેજો નરખી, અખંડ અસ્વારને લેજો
 પરખી હોજી ॥૫૫॥ મન પવનરૂપી ઘોડો લેજો, રૂપ
 અરૂપમાં ખેલવી રહેજો, ગુરૂ કુવેર ચરણમાં દાશ
 કેશવ ખોલ્યા, અખંડ અસ્વારને સરૂપે આપ ખીરાન
 હોજી, કાયામાં રહી મન આપ તપાસી લ્યો ॥ ૬ ॥
 ચોરાસી ઘાટની કેદોમાં લુટયો મહા બળાતકારે પેસી
 છુટયો, સંત સેવા તમે કરી લ્યોની લાઈ ધનાન બક્ષી
 થાય હોજી ॥ ટેક ॥ આવીને આ દેહમાં સમાયો, નારી
 સંગે લુટાયો હોજી, માડું માડું કરી માયાને ધાયો,
 અંતે નથી તારી કાયારે હોજી, ચોરાસી ॥૨૧॥ કર્મ-
 કાંડના વ્યવહારમાં તો, સોનું રૂપું જોઈ પુલ્યોરેજી,
 એ નુધરાને તો નાક નહિં. વળી વળી નરક જુલ્યો-
 રેજી, ॥ ચોરાસી ॥૨૨॥ અંધારૂં ફીટી અજવાળામાં
 આવ્યો, છઠ્ઠાં છોકરાંએ ધાયોરેજી, એ સગાં વહા-

વાંની લાર લાગી, અંતરમાં ના જોયું જાગીરેજી,
 ચોરાસી ॥૩॥ ક્યાંથી આવ્યો ક્યાં જસ તેણે લીધો
 નં માર્ગ જાણીરેજી, માયા પદાર્થનું નામ કાઢ્યું, મુવો
 તરેલાં તાંણીરેજી, ચોરાસી ॥૪॥ મરવા જીવવાની
 કોઈને ખબર નથી, શું રે ફરે પુલી જાતરેજી, એ
 લજ્જન કરવાની જીવવાની ચાલી. આગળ અંધારા રાન-
 રેજી, ચોરાસી ॥૫॥ ચેતવું હોય તો ચેતી લેજેરે,
 સાંને લગાડો તમે વારરેજી, ધન દોલત ને માલ ખજાના
 અંતે નથી તારૂં તલ ભારરેજી, ચોરાસી ॥ ૬ ॥ ધણીનો
 જ્યારે હુકમ થશે ત્યારે, જમ જંજીરા દેસેરેજી, દસે
 દરવાજા બંધ કરશે, ઘેરી મોગરીઓ માર પડશેરેજીરે,
 ચોરાસી ॥ ૭ ॥ ભુંડ થઈ અરાદું ચરતો સુરીમાં તે
 મરતોરેજી, જેને ગુરૂ શબ્દકી તાળી લાગીરે, તેણે
 ધણીએ લીધો વાળીરેજી, ચોરાસી ॥ ૮ ॥ પથ્થર ઉપર
 ના ઠરે પાણી તેમ ચેતન લેજે જાણીરેજી, ગુરૂ ચર-
 જીમાં દાસ કેશવ બોલ્યા, તમે જગતમાં લેજે જાણી-
 રેજી, ચોરાસી ઘાટની કેદોમાં લુટયો, મહા બળાત્કારે
 લુટયોરેજી ॥

(૪૬)

ભજન.

હરે આ કાયા નગરનો ચરખો, કોઈ ઘડનારાને
નરખો, કોઈ પારખ હોય તો પરખો, જેને બનાવ્યો
અનઘડ ચરખોરેજી ॥ ૮૬ ॥ ભાંડ ભવેયાનુ ઘર કપટી,
તેના સંગમાં ફરતો, એના સંગમાં મુક્તી ન થાય,
જન્મ ચોરાસીમાં ફરતો, કાયા નગર ॥ ૧ ॥ રાંસાર સુખ
તમે સુપનું જાણો, સત મારગે ચાલો, બાહર ભીંતર
જીવો તપાસી, તરવેણી ઘાટમાં ફરતો, કાયા ॥ ૨ ॥
દશ દાંમણી મન સંગે બાંધી, ઓહંગ સોહંગ એક
તારે ગુરૂ શબ્દકા ઉજાણુ કરી લેજો, જીવં ન મુકતા
ફરતો, કાયા ॥ ૩ ॥ એ ચરખામાં રહી નરખી લીજો,
એનો ફેરવનારો કોઈ ન્યારો, આવતારે જતાં કોઈ
નહી દેખતુ, સુન મહેલ રહી પરખો, કાયા ॥ ૪ ॥
આ લટકો તારો ફરી નહી આવે, શબ્દ છે આતમ
ઘટકો, શબ્દે શબ્દે ચડી કર નરખો, અખંડ સ્વરૂપને
પરખો, આ કાયા ॥ ૫ ॥ સાહેબ કુવેર ગુરૂના ચરણમાં
રહી દાસ કેશવ બોલ્યા નરખી, મનકા ગુટકા સમાલ
કર નરખો, નેન સુરતાયે પરખો, આ કાયા ॥ ૬ ॥ સંપૂર્ણ.

જનન.

આરે કાયા નગરનો રેટુડો, તમે અમરીત સુંતર
 કાંતીલો, એ પવીત્ર વસ્તું પરખીલ્યો, આ કાયા નગરનો
 રેટુડો હોજી ॥૧॥ નેતી નેતી વેદ પોકારે, ના લહો
 આતમ ઠેઠીરેજી, એ આહણુતો સ્નાન કરી થાક્યા ના
 જાય મહીં કાંઈ એઠવાડો, આ કાયા ॥૨॥ આહણુ
 તો શુદ્ધ કરી માન્યા, કહો આહણુ કેને જાણ્યા હોજી,
 એ અહ્યં ભેદ તો કોઈએ ના પાયો, પોથાં લઈ લુટાયો
 આ કાયા, ॥૩॥ પાથે તો પોતાનું ભુલ્યો, કોહો કેને
 તરે લો દેખ્યોરેજી, એ માયાના મોહની માંહી ફરતો,
 વેદ પુરાણુ તુ ભણુતો, આ કાયા ॥૪॥ છતે દીવે
 અંધારે ફરતો, કર્મકાંડ ગહણુ કરતોરેજી, દેસ પર-
 દેસમાં ટેલ નાખતો જગતના અહ કાઢતો, આ કાયા ॥૫॥
 સવારે ઉઠી વિચાર કરતો જગલા ધ્યાન ધરતોરેજી ॥
 એ પેટનો તું ઉઘમ કરતો ॥ જનમ ચોરાસીમાં ફરતો,
 આ કાયા ॥૬॥ દશ દોમણી મન સંગે જાંધો ॥
 મારને તરાકે હોજી ॥ તરાક ટેરવે નરખી લો તુમ ॥

હંસ કેવલને પરખીલો ॥ આ કાયા ॥૭૥ ગુરુ કુવેર
સાહેબનો બાળકો કઈ ॥ અમ્રીત સુતર કાંતોરેજી ॥
દાસ કેશવનું ચીંત મન હરખી ॥ સુરતાએ પવિત્ર વસ્તુ
પરખી ॥ આ કાયા નગરનો રેંટુકો હોજી ॥૮૥ સંપૂર્ણ.

ભજન સત્રાંહ પદ.

આ સંસાર સંસે ભરેલો રહ્યો ॥ ઓસંતો ભાઈરે
કરીયામણથી જીવ બંધઈ ગયો ॥ ટેક ॥ ૧ ॥ પંડીત
પુરાંણ પોતાં વાંચે ॥ દુનીયાં સાંભળી વ્રત કરે ॥
ઘાંણીની સંગે બળદ બંધાયા ભાઈરે ॥ ફેરા બંધને
થાકી મરીયો ॥ ઓસંતો ભાઈરે ॥ ૧ ॥ માત
પિતા ગુરૂની સેવા મુકાવી આદ્યજ્ઞની વંશાવરી
પુંજવી ॥ વણુઝારે ગંધને ઘાંતુરે મુકયું ભાઈરે ॥
આંચળ જાલીને પસ્તાયો ॥ ઓસંતો ભાઈરે ॥ ૨ ॥
દસ અવતારનું મુળ નવ જાણે ॥ નાંમે ભજવીને
માર્યા ॥ ચૈતન્ય મુકીને અચેત પુંજવી ભાઈરે ॥
છતે દીવે અંધારામે કુટાયો ॥ ઓસંતો ભાઈરે ॥૩૥
પોતાના આત્માનું ધર ના જાણે ॥ મુઆ બાપની

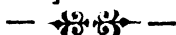
સાખ લઈ માંને ॥ ખીન દેખે જીવને જાપ જપાવે
 ભાઈરે ॥ ઝાંઝવાને નીર શાંતી ના થયો ॥ ઝોસતો
 ભાઈરે ॥ ૪૮ ॥ દાસ કેશવ બોલ્યા વાણી ॥ રૂપ સ્વરૂપમાં
 વસ્તુ જાણી ॥ કથના કથનીમાં સીદ કુટાઈ મરો ॥
 અક્ષરથી ન્યારો ઘણી રહ્યો ॥ ઝોસતો ભાઈરે ॥ ૪૯ ॥
 સાચા ગુરૂનો ભેદ ના પાઈયો ॥ જાંઘાં તાંઘાં રહીને
 કુટાયો ॥ ગુરૂ કુવેર ચરણમાં દાસ કેસવ બોલ્યા ॥
 અનભે વસ્તુ ઘર પાઈયો ॥ ઝોસતો ભાઈરે ॥ ૫૦ ॥ સંપુર્ણ.

મંગળ ૧.

સત ગુરૂ શબ્દનો કર વીચાર ॥ તેમાં એક સાર
 હે ॥ સંત સેવા કરી દોને ભાઈ ॥ નહીં તો ખાસો
 માર હે ॥ ૧ ॥ વેદમાં રહ્યો ભેદ ॥ ના લહ્યો આત્મ
 સાર હે ॥ વ્યાસ પુરાણીયે લીધી વસ્તુ જોણી ॥ પોતે
 ઉતરા પાર હે ॥ ૨ ॥ સાંપત નારદ ગુરૂ મહ્યા ॥ વ્યાસનાં
 અધારાં ટાળીયાં ॥ મહી મહી ગુરૂ રાજે માયા ભાવ ॥
 દોનું જીડ્યા દાવ હે ॥ ૩ ॥ કાશીમાં ચેતી ગયા કબીર ॥

(૫૦)

અયોધ્યામાં ચેતી ગયા રામ હે ॥ ગોકુળમાં ચેતી
ગયા કૃષ્ણ ॥ તોજળ નામકુ કયું વળગી રહ્યા હે ॥૪॥
નામેથી ના જાણ્યો અનામી ॥ જહાં તહાં હડીયો કાઢી
માર્યો ॥ શાસ્ત્ર પુરાણમાં ખોળી મર્યો ॥ આત્મ ભેદ
ન લહ્યો હે ॥૫॥ એ મન વસ કરી રાખ ॥ સુણ
શબ્દ કાંનમાં ॥ આ મનુષ્ય દેહી નહીં આવે
વારંવાર ॥ સમજી દ્યો સાન હે ॥ ૬ ॥ એવા
પરમ પુરૂષનો આસરો ॥ જો સંત જાણુ હે ॥
કાઢે જીવકો સંસે એક પલમાં ॥ પરમ પદ પામ
હે ॥૭॥ તેમાં દીન દયાળુ ગુરૂ હોય ॥ આપે લક્ષ
તાંન હે આ ભવ સીંદ કરો છો ભરમાઈ ॥ દેખો
અંતર ઉર હે ॥૮॥ તેનો મીઠ્યો ચોરાસીકો કંદો ॥
ના આવે આ વૃણુ હે ॥ સાહેબ કુવેર ગુરૂ પ્રતાપે ॥
દાસ કેસવ બોલ્યા ચરણે હે ॥૯॥ સંપુર્ણ.

(૫૧)

પરભાતીયુ ॥૧॥

એ પાછલી રાતનો મરઘો ખોલીયો ॥ પ્રાણી શું
ઉઘી રહ્યો ॥ અહારે પ્રાણી શું ઉઘી રહ્યો ॥ જાગીને
તાડ આપ તપાસી ॥ માથે કાળ ટાંપી રહ્યો ॥૧॥
પાછલી ॥ અમુલ્ય મનુષ્ય દેહ તુજે ને આપીયો ॥
આવી શું રે કમાયો ॥ અહારે આવી શું રે કમાયો ॥
સુકીત સાધન ના કરી લેહ્યો ॥ અંતે ખોલી મુઠે ગયો
અહારે અંતે ખોલી મુઠે ગયો ॥ પાછલી ॥૨॥ ફટ
ફટ મુરખ પ્રાણીયા ॥ મોહ માયા મતમાં શું મચીયો ॥
અહારે મોહ માયા મતમાં શું મચીયો ॥ સંત સેવામાં
જે ના રહ્યો ॥ મીથ્યા જન્મ તેનો ગયો ॥ પાછલી ॥૩॥
ક્યાંથી આવ્યો ને અંતે ક્યાં જતો ॥ આગળ દેશ
અધારીયો ॥ અહારે આગળ દેશ અધારીયો ॥ ગુરૂ
શબ્દે ઘટમાં દીવો કરી લો ॥ મારગ તપાસી
જેઈ લો ॥ પાછલી ॥ ૪ ॥ કર્તાની નોકરીમાં વિષ્ણુ
રહ્યા ॥ જગતમાં પુન્યા ॥ અહારે જગતમાં

(૫૨)

પુનઝયા ॥ શિવ સંહાર પોતે ધ્યાનમાં રહ્યા ॥ પ્રાંઢ્યા
માયા જોઈ ભરમાયા ॥ પાછલી ॥ ૫ ॥ અકર્તાનાં
સંકટપથી ત્રણ દેવ થયા ॥ પોતે પોતાનાં નામ ધરીયાં ॥
છ શાસ્ત્ર અઢાર પુરાણમાં ॥ જાહેર નામ લખીયાં ॥
પાછલી ॥ ૬ ॥ વારંવાર જેને અવતાર ધરીયાં ॥ ઘાટ
પાસાણે પુનઝયો ॥ અહારે ઘાટ પાસાણે પુનઝયા ॥
પાઠ પુનઝમાં યોદ્ધે લોક ભરમાઈ ગયા પાસાણમાંજી
મરીયા ॥ પાછલી ॥ ૭ ॥ જપ તપ તીરથ મોક્ષ લેવા
ગયા ॥ ઝાંઝવાને નીર શાંતી ન થયાં ॥ અહારે
ઝાંઝવાને નીર શાંતી ન થયાં ॥ મર્ગના તનમાં કસ્તુરી ॥
વનમાં અથડાઈ મરીયાં ॥ પાછલી ॥ ૮ ॥ સાચા તે
સત ગુરુ જેને સેવી જાણ્યા ॥ તેનો કારજ સરીયાં ॥
અહારે તેના કારજ સરીયાં ॥ આત્મ તત્ત્વ વ્યાસ ચીની
ગયા ॥ અંતે નારદ ગુરુ મલીયા ॥ પાછલી ॥ ૯ ॥
જીવતાં ના જોયું જેને મોક્ષ ઘર ॥ પાછળ રોઈ રોઈ
મરે ॥ અહારે પાછળ રોઈ રોઈ મરે ॥ બાવન અક્ષરથી
જેને જહાર નિસેં કરીયો ॥ જીવતાં અરૂપ સ્વરૂપમાં

સમાયો ॥ પાછલી ॥૧૦॥ ચારે વેદીયાંએ મત કરી
 તાંજુયા ॥ ખલકના કર્તા ન જાણુયા ॥ અહારે ખલકના
 કર્તા ન જાણુયા ॥ તેના સંગી વાગોલ ઘોળ આંધળુ
 આમચેડીયું ॥ તેને સુર્ય ન જાણુયો ॥ પાછલી ॥૧૧॥
 વેદ સાંજ્ય પતાંજલી ॥ ભ્રમના દરસી રહ્યા અટકી ॥
 અહારે પ્રહ્મના દરસી રહ્યા અટકી ॥ કરતાનું કૃત
 વીખરી વાંણી જોઈ વળીયા ॥ પ્રહ્મે પ્રહ્મમાં કુટાઈ
 મરીયા ॥ પાછલી ॥૧૨॥ સાધુ થયા ઘટમાં અંધારાં
 ન ગયાં ॥ ચોપડીમાં પ્રવિણ થયા ॥ અહારે ચોપડીમાં
 પ્રવિણ થયા ॥ વંચક દીવો આગળ ધરીયો ॥ પાછળ
 અંધારે લુટાય ॥ પાછલી ॥૧૩॥ જેના અંતઃકરણથી
 સુરતા એ દીવો કરીયો ॥ ઘટમાં અજવાળાં થયાં ॥
 અહારે ઘટમાં અજવાળાં થયાં ॥ ગુરુ કુવેર ચરણમાં
 દાસ કેશવ બોલ્યા અનભે રાજ મડ્યું ॥ હે પાછલી
 ॥૧૪॥ સંપૂર્ણ.

(૫૪)

પરભાત (૨)

મરકટ મન તારૂ મેલી હેજે ॥ સંતોની સેવા
કરી લેજેરે ॥ મનસા દેહ તારી મીથ્યા જાયે ॥ યેજે
જન્મ ગુમાઈરે ॥ મરકટ ॥૧॥ પાછલી રાતનો મરઘો
બોલ્યો ॥ એ પ્રાણી શું ઉઘી રહ્યો ॥ મરકટ ॥ જાગી-
ને તારે રૂપે થાની ॥ એ જોની તારૂ મહીરે ॥ મરકટ
॥૩॥ એ પંચ તત્વ ગોરી તપાસી લેજે ॥ એ મહી
તારૂ રેડી લેજે ॥ મરકટ ॥૪॥ હે મન રવઘયો કરી
લેજે ॥ ચિત કુલકાં પરોવી લેજેરે ॥ મરકટ ॥૫॥ હે
સ્થીર સાંતીનાં બાંધણાં બાંધી લેજે ॥ એ નેન નેત્રાં
ખેંચી લેજે ॥ એ ઘમકે શ્વાસે ઘેરી જો જો ॥ મરકટ
॥૬॥ તારણ તોરણ ટેકે તાવણીયે તાવજો ॥ એ મન
દમમાં પરોવી લેજેરે ॥ મરકટ ॥૮॥ તન મન સુરતા
ટેરે રાખજો ॥ એ સ્વરૂપ અરૂપમાં પરોવી લેજેરે

(૫૫)

॥ મરકટ ॥૬॥ સુરી અસુરી માયા ત્યાગી રહેજો ॥
એ નહે અક્ષર નેહ ઘરમાં રહેજોરે ॥ મરકટ ॥૧૦॥
શીઘ્ર સાધક ચેસો કરી લેજો ॥ એ કોઈ અગ્નીને ઠાઘો ના
દેજોરે ॥ મરકટ ॥૧૧॥ ગુરૂ કુવેર ચરણમાં દાસ કેસવ
ખોડ્યાં ॥ અનુભવ તાળાં ખોડ્યાંરે ॥ મરકટ ॥ ૧૨ ॥
મરકટ મન તારૂ મેલી દેજો ॥ સંતોની સેવા કરી
લેજોરે ॥ સંપૂર્ણ.

